

Friska gutelamm otjänligförklarar och kasseras vid slakt

De senaste åren har Föreningen Gutefåret märkt av att det skett en ökning av antal fårägare som råkat ut för att helt friska lamm som skickats till slakt har kasserats. Kassationsorsaken har varit gulsot eller avvikande utseende pga gult fett. Det känns hårt för djurägaren att skicka fina lamm som sedan blir kasserade. Vi tog kontakt med två erfarna veterinärer på Gård & Djurhälsan, Ulrika König som är fårhälsoveterinär och Ulrika Rockström som under många år arbetat som besiktningveterinär och nu är ansvarig för obduktionsverksamheten på Gård & Djurhälsan

Helt friska lamm skickas till slakt och sen dimper avräkningen från slakteriet ner i brevlådan tillsammans med ett beslut om att kanske 1/3 av lammen har kasserats. Anledningen uppges vara gulsot (ikterus) eller avvikande utseende. Många frågor infinner sig, är mina djur sjuka? Vad ska jag göra nu? Kalla ut veterinär för utredning? Slakta ut baggen och modertackorna? Hur mycket pengar förlorar jag/får jag betala för uppslaktning och destruktion? Är beslutet korrekt? Kan jag lita på veterinären? Kan jag överklaga beslutet?

Ulrika och Ulrika förklarar:

-Gulfärgning av fett förekommer hos vissa gutefår. Detta är inte gulsot utan en inlagring av karotenoider pga en oförmåga att bryta ner dessa. Denna oförmåga är genetisk och därmed ärftlig. Karotenoider är ett pigment från växtriket som finns i gräset. Karotenoider är helt ofarliga och tillsätts tex i hönsfoder för att få gula äggulor. Otjänligförklarande av lamm beror troligen på att vissa veterinärer tolkar gulfärgningen som gulsot. Andra menar att färgen i sig är tillräckligt för att otjänligförklara pga avvikande utseende. Det är olyckligt att det inte finns en enhetlig bedömning mellan veterinärerna.

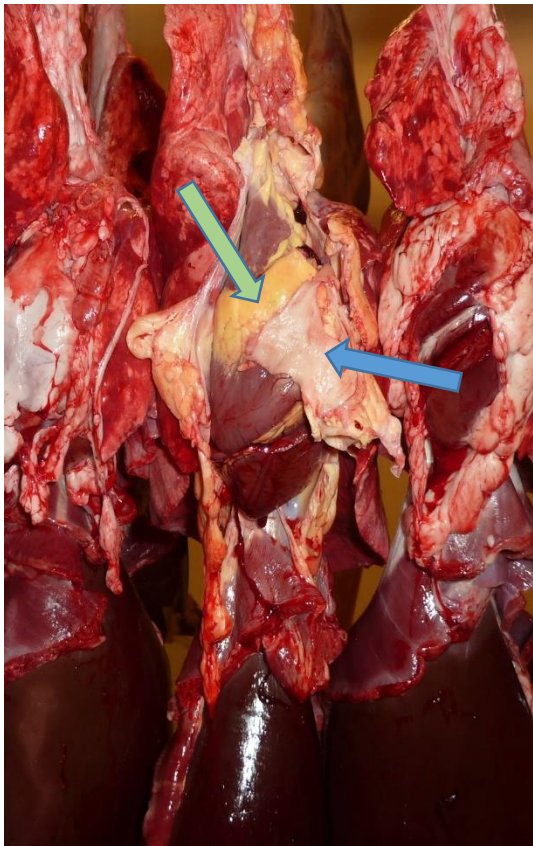
Mitt i bilden ses ett gulfärgat lamm. Foto: Ulrika Rockström

Vad tycker ni är viktigast i den här frågan?

Problemet är komplext, i vissa fall otjänligförklaras lammen pga av gulsot vilket sannolikt i många fall är en felbedömning och därmed får djurägaren felaktig information och felaktig kassation. Andra gånger är anledningen till otjänligförklarande avvikande utseende vilket i sig är en korrekt bedömning (gul utan gulsot), men man bör ifrågasätta om detta ska vara en anledning till otjänligförklarande. Det är även ett resursslöseri att kassera ätbart livsmedel. För djurägaren är det viktigt att få korrekt information om det är gulsot eller inte, eftersom det är olika åtgärder beroende på gulsot eller gul utan gulsot. För djurägaren är det även viktigt att gula lamm som inte har gulsot blir godkända, annars förlorar djurägaren inkomst samt får betala för onödig slakt och destruktionskostnader.

Hur kan man skilja gulsot från normal gulfärgning från växtriket?

Om fettet är gult på ett lamm ska alltid en kompletterande undersökning av aorta göras. Man öppnar kärlet och tittar på färgen på insidan av kärlet. Vid gulsot är även aortas insida gulfärgad. Vanligtvis ser man också sjukliga förändringar på andra organ, tex levern.

I mitten syns uppklippt aorta (blå pil) som jämförts med det gula fettet (grön pil) på hjärtat. Foto: Ulrika Rockström

Är det vanligt med gulsot hos lamm?

Det är extremt ovanligt med gulsot på lamm, särskilt om de är friska utan ett påverkat allmäntillstånd.

Vilka olika sjukdomar kan orsaka gulsot?

Fästingburna sjukdomen anaplasmos, kraftig leverskada som tex orsakats av parasiter, samt förgiftningar som kan orsakat ett blodkroppssönderfall skulle kunna vara potentiella orsaker.

Vad innebär det för djurägaren att lammet har gulsot?

Om det är gulsot är det ingen tvekan om att lammet ska kasseras, men det är också viktigt att det i beslutet framkommer om andra sjukliga förändringar förekommer eller inte. Det är viktigt att göra en

utökad besiktning beroende på omständigheterna och kontakta besättningsveterinär. Gulsot är ju ofta ett tecken på allvarlig sjukdom och kan skapa stor oro hos djurägaren samt stort onödigt lidande hos djuren om nödvändiga åtgärder inte vidtas.

Vad kan djurägaren göra om det inte är gulsot?

Om det inte är gulsot, så måste djurägaren få information om att det är en gulfärgning av fett. Informationen är viktig då djurägaren om han/hon vill, kan välja att slakta ut tacka och bagge som bär på detta anlag. Om lammen efter dessa föräldradjur blir kasserade så är det ju ingen bra idé att avla på dessa. Å andra sidan är det ju väl känt att karotenoider är viktiga i vår kost genom sin antioxidativa effekt. Kanske detta gula kött tvärtom är något man ska avla på. Vidare kan man fråga sig varför just gula lamm ska totalkasseras. Det är ju inte ovanligt med gult fett på nöt, där ingen kassation sker.

Kan man överklaga beslutet om kassation?

För inte så länge sedan kunde djurägaren överklaga ett beslut om otjänligförklarande. De senaste åren menar dock Livsmedelsverket att praxis är, att det inte längre är möjligt för djurägaren att överklaga ett beslut. Livsmedelsverket anser att beslutet om otjänligförklarande är riktat endast till slakteriföretaget. Detta innebär att överklagande aldrig kommer att göras eftersom beslutet inte får någon negativ konsekvens för slakteriet. Beslutet har ju endast betydelse för djurägaren som får betala för både slakt och destruktion samt även står för förlusten av inkomsten som det kasserade djuret skulle ha inbringat. Det finns ett antal överklaganden från djurägare i liknande fall, men domstolen har gått på myndighetens linje och inte gett djurägaren prövorätt, dvs själva sakfrågan har aldrig tagits upp.

Vad anser ni att Livsmedelsverket behöver förbättra?

1. Utbilda och kalibrera sin personal: I just detta fall hur man avgör om det är gulsot eller inte, dvs öppna aorta och bedöma färgen på kärlets insida.
2. Korrekt information i beslutet: Utveckla sina beslut skriftligt, så att där finns tillräcklig information angående orsaken till aktuellt otjänligförklarande. Tex observerades några andra sjukliga förändringar.
3. Livsmedelsverkets personal bör ha kunskap om primärproduktionen: Besiktningsveterinärerna bör ha erfarenhet från besättningsarbete, för en bättre förståelse för varför det behövs information till primärproduktionen.
4. Korrekt tolkning av EU-förordningen och djurskyddslagen: Djurskyddslagens syfte är att undvika onödigt lidande och sjukdom. EU-förordning 854 säger att inspektionsfynd som har betydelse för djurens hälsa ska meddelas både primärproduktionen och aktuell besättningsveterinär. Vid otjänligförklarande pga av gulsot, så räcker det inte att skriva bara "gulsot" i beslutet. Det måste framgå vilka andra förändringar som observerades, tex svullen mjälte, blödningar, typ av leverskador etc. så att djurägare och besättningsveterinär kan påbörja en sjukdomsutredning. Organen bör sparas för ev ytterligare provtagning. Alla är vinnare om Livsmedelsverket meddelar sina inspektionsresultat korrekt. Att undvika sjukdom hos våra livsmedelsproducerande djur ligger i allas intressen, både hos konsumenten, djurägaren, hela samhället och inte minst hos djuren. Här har besiktningsveterinären en viktig uppgift som kan göra stor skillnad.
5. Utökad besiktning: Vid en utökad besiktning minskar risken för ett felaktigt otjänligförklarande och besiktningsveterinärens beslut kan även granskas. Som det är idag så kan besiktningsveterinären otjänligförklara kroppen genom att bara skriva "ikterus". Kropp och organ kasseras omgående och därmed finns ingen möjlighet att kontrollera riktigheten i otjänligförklarandet.
6. Bifogande av bildbevis i beslut om otjänligförklarande: Om kroppen otjänligförklaras pga gulsot, bör det i beslutet även bifogas en bild på insidan av aorta där färgen framgår och kan jämföras med gula kroppen eller med aorta från friskt djur.

Å styrelsen och gutefårgarnas vägnar
Ingrid Gosselman
vice ordf. Föreningen Gutefåret